

Л.І. Федулова, І.А. Шовкун, С.В. Захарін та ін. / за ред. д-ра екон. наук Л.І. Федулової [монографія]. – К.: Ін-т екон.прогнозув., 2008. – 472 с. 7. Закон України “Про інвестиційну діяльність” // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 47. – Ст. 646. 8. Пересада А.А. Основы инвестиционной деятельности : [учебник] / А.А. Пересада. – К.: Либра, 1996. – 344 с. – С. 199. 9. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін. – К.: Заповіт, 1996. – С. 178. 10. Афонин И.В. Инновационный менеджмент и экономическая оценка реальных инвестиций. – М.: Гардарики, 2006. – 301 с. – С. 157. 11. Захарін С.В. Ефективне поєднання інвестицій та інновацій в умовах перехідної економіки // Проблеми науки. – 2007. – № 3. – С. 2–9. 12. Соціогуманітарний аспект інноваційно-технологічного розвитку економіки України / Л.І. Федулова, С.В. Захарін, М.С. Данько та ін. / за ред. д-ра екон. наук Л.І. Федулової [монографія]. – К.: Ін-т екон.прогнозув., 2007. – С. 176–191. 13. Білоченко А.М. Фінансовий капітал в Україні: особливості формування та перспективи розвитку // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 94–100. 14. Олійник Д.І. Ресурсне забезпечення інвестиційної діяльності в Україні: [монографія] / Д.І. Олійник. – Одеса: ВМВ, 2005. – С. 310. 15. Грушко В.І. Інструменти податкового регулювання інвестиційної активності / В.І. Грушко, Л.О. Кошембар // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 89. 16. Федулова Л.І. Технологічний розвиток економіки України : [монографія] / Л.І. Федулова. – К.: ІЕП НАНУ, 2006. – 627 с. 17. Шнирко О.С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації: [монографія] / О.С. Шнирко. – К.: Наук. думка, 2003. – 334 с. 18. Волосюк М.В. Розвиток промислово-інноваційного комплексу України за пріоритетними напрямками // Проблеми науки. – 2007. – № 9. – С. 13–19.

УДК 338.45:621:330.341.1.

Г.М. Захарчин

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра менеджменту організацій

ІНТЕГРАЦІЯ МИСЛЕННЯ, НАВЧАННЯ, УПРАВЛІННЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

© Захарчин Г.М., 2010

Висвітлено системне бачення інноваційності через інтеграцію мислення, навчання, управління. Обґрунтовано необхідність активізації інноваційних процесів в освітній сфері, оскільки саме там здійснюється підготовка майбутніх фахівців, здатних інноваційно мислити та працювати. Запропоновано створення творчо-експериментальної лабораторії у вищій школі як первинної ланки центрів знань; описується її структура та принципи інтеграції із інноваційними підрозділами на підприємстві. Розглянуто основні напрями інноваційності управління.

Ключові слова: еволюція, інноваційність, мислення, навчання, управління, творчо-експериментальна лабораторія, компетентність, ментальні моделі команд, інноваційні центри знань.

System vision of innovations lights up through integration of thought, studies, management. The necessity of activation of innovative processes is grounded for an elucidative sphere, as preparation of future specialists, capable innovative to think and work is there carried out exactly. Creation of creatively experimental laboratory is offered at higher school as a primary link of centers of knowledge's; its structure and principles of integration is described with innovative subsections on an enterprise. Basic directions of innovations management are examined.

Keywords: evolution, innovation, thinking, study, management, creative and experimental laboratory, competence, team mental models, innovational centers of knowledge.

Постановка проблеми

Наше суспільство живе в епоху, коли відбувається системне переосмислення багатьох теорій і усталених понять, появляються нові парадигми і формується нова система якості світосприйняття і світобудови. Відбуваються загальні зміни у масштабі цивілізації, які приводять до структурної трансформації всіх форм життєдіяльності: економіки, культури свідомості. Новий характер економічних процесів, пов'язаний із розвитком інформаційних технологій, значною інтелектуалізацією праці, розширенням ринкового поля й ускладненням ринкових відносин між усіма учасниками ринку особливо загострює питання

конкурентоспроможності вітчизняних підприємств і висуває на порядок денний проблему системної інноваційності, оскільки ефективний поступ економіки залежить від прискорення інноваційних процесів у всіх сферах і галузях національного господарства.

Однак, сьогодні спостерігається протиріччя між об'єктивною необхідністю інноваційного розвитку і відсутністю системного підходу до формування цілісної інноваційної концепції в масштабах держави. Це протиріччя породжує проблему низької інноваційної активності вітчизняних підприємств, адже частка інноваційно активних підприємств промисловості України у 2008 р. становила всього 13 % від загальної кількості підприємств, що абсолютно не відповідає вимогам п'ятого технологічного укладу. Незадовільними є інноваційні процеси в науково-освітній сфері, яка є основним ядром п'ятого технологічного укладу, адже відсутність належної мотивації праці науковців приводить до щорічних втрат приблизно 45–50 тис. дипломованих працівників, які можуть займатися інноваційною діяльністю. Вищезазначене вказує на те, що для формування ефективної інноваційної системи необхідно враховувати всі умови й мобілізувати внутрішні джерела стимулювання інноваційної активності. Крім того, необхідно вирішувати низку проблем, які притаманні всім країнам з перехідною економікою і які сьогодні гальмують інноваційний розвиток. У вирішенні проблем не завжди допомагає зарубіжний досвід, а власний досвід поки що не дає бажаних результатів. Тому маємо відчутну невідповідність між природною потребою в інноваційному прогресі та низькою інноваційною привабливістю вітчизняної економіки, наслідком якої є повільна комерціалізація інноваційних ідей, що істотно підсилює необхідність системного розгляду умов і проблем інноваційного розвитку в контексті загальноєволюційних процесів і нових викликів нашого століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Інноваційна проблематика є предметом зацікавлення широкого загалу науковців і практиків. Серед сучасних науковців, які у своїх працях досліджують окремі аспекти інноваційних процесів у сфері освіти, слід виділити О. Амошу, О. Голіченка, Н. Кузнецову, В. Кутузова, В. Куценко, М. Чумаченка, А. Чухна. Проблеми взаємодії науки, освіти і виробництва висвітлюються у [5–7]. Формування концепції інтелектуалізації бізнесу в сучасній парадигмі управління розглядають зарубіжні і вітчизняні науковці [1; 4; 5–7]. Фундаментальні концептуальні дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєвомісткій економіці та перспективи переходу до соціально-орієнтованої економіки в Україні на основі економіки знань подані в наукових працях В.М. Геєць [3], С.Й. Вовканича [2]. Однак, відсутні дослідження, в яких окреслена проблематика була б комплексно відображена. Питання, пов'язані із інтеграцією освіти, науки й виробництва не мають узгодженого характеру, оскільки вони розглядаються дискретно, відмежовано для кожної інституції. Реалії життя вимагають системного підходу до тематики інноваційного розвитку, який є наслідком дії універсального закону розвитку, а відсутність цілісної концепції, яка б інтегрувала воедино всі сфери функціонування людини: мислення, навчання й управління, спонукали до написання статті.

Постановка цілей

У зв'язку з тим, що питання інноваційності мають багатогранний і багатоаспектний характер, метою статті є висвітлення інтегрованого підходу до цієї проблематики, який поєднує світоглядні аспекти, наукові й управлінські.

Складовими зазначеної мети, тобто локальними цілями, є: обґрунтування необхідності створення творчо-експериментальної лабораторії (ТЕЛ) у вищій школі для забезпечення інноваційного мислення та реалізації інноваційної політики; опис структури ТЕЛ і принципів її взаємодії із інноваційними підрозділами на підприємстві; розгляд основних напрямів інноваційних форм управління, зокрема, перехід до партнерського стилю праці і формування ментальних моделей команд.

Виклад основного матеріалу

Еволюційні зміни ХХІ ст. охоплюють еволюцію свідомості, розуму, форми.

Еволюція свідомості трансформується в інноваційне мислення, еволюція розуму трансформується в інноваційне навчання, а еволюція форми – в інноваційне управління.

Отже, розглянемо ці процеси в контексті інтегрованого підходу до проблеми інноваційності взагалі.

Інноваційність мислення полягає у розширенні світогляду, який відображає світоглядні позиції людини, обумовлює якісно вищий рівень соціальної поведінки людини. Інноваційність мислення зумовлює модернізацію системи людських цінностей. Воно стимулює поступ, рух уперед, який синтезує освоєння культурного простору, примноження інтелектуального й духовного ресурсу, збільшення творчої сили знання.

Інноваційне мислення потрібно закладати у стінах навчальних закладів, тому доцільно говорити про інноваційне навчання. Як підтверджує світовий досвід, підвищення темпів економічного зростання на інноваційній основі можливе на основі високої якості підготовки інноваційних кадрів. Для інноваційного розвитку нашої економіки необхідна нова генерація інноваційних кадрів, здатна мислити креативно і

реалізувати інноваційні ідеї. Отже, найважливіше завдання полягає в системній підготовці якісного кадрового потенціалу. “Освіта наділяє робочу силу продуктивними знаннями, сприяє нарощенню нових знань людини, стимулює процес продукування нових ідей” [5, с. 118]

Інноваційність навчання покликана змінити політику навчального процесу, яка сьогодні повинна враховувати виклики життя і спрямовуватися на вирішення таких основних проблем: вчити пізнавати чи розвивати вміння та бажання вчитися впродовж життя (безперервне навчання, яке продовжуватиметься на підприємствах); вчити діяти на основі переходу від кваліфікації до компетенції, що дозволяє знаходити розв’язки в будь-яких виробничих і життєвих ситуаціях і формує культуру групової роботи; вчити співжиття з іншими, що допоможе в майбутньому врегулювати різні психологічні, соціальні чи інші конфлікти з повагою до культури плюралізму думок; вчити жити, тому, що освіта покликана сприяти в повноцінному розвитку особистості, плекаючи творче мислення та уяву як необхідної умови інноваційного розвитку.

Пропонуємо авторську концепцію підготовки інноваційних кадрів для вітчизняної економіки на основі інтеграції освіти й виробництва, сучасних викликів, які ставить життя, універсального закону розвитку і усвідомлення необхідності формування випереджувальної стратегії завдяки фактору організаційної культури.

Вважаємо, що ефективною формою культивування й реалізації інновацій у вищій школі на засадах організаційної культури повинні стати творчо-експериментальні лабораторії (ТЕЛ) з перспективою їхнього перетворення у наукові центри знань, які здатні максимально використовувати інтелектуальний потенціал всіх учасників навчального процесу, генераторів ідей-науковців, менеджерів та практиків, спроможних доводити наукову ідею до комерційного результату.

Доцільність створення творчо-експериментальної лабораторії у вищій школі як посередника між ринком ідей, ринком технологій, ринком праці й виробництва, зумовлена такими чинниками:

- 1) модернізація суспільства і перехід до інформаційно-інтелектуальної економіки, в якій знання стають базовим елементом і особливою цінністю;
- 2) необхідність залучення закладів освіти в інноваційну діяльність як складової єдиного ланцюга “освіта-наукова ідея – промислова технологія–виробництво”;
- 3) розширення функції освіти в контексті освітньо-просвітницької діяльності, завдання якої полягають у якісному кадровому забезпеченні економіки інноваційного типу, формуванні інноваційної культури в суспільстві;
- 4) переорієнтація навчального процесу із формування сукупності знань із певних дисциплін на компетентність особистості, здатної мислити системно і адаптуватися до мінливого середовища;
- 5) необхідність культивування загальнолюдських цінностей всупереч вестернізованам;
- 6) наявність сформованої ринкової інфраструктури, здатної ефективно реалізовувати інноваційні процеси;
- 7) поглиблення соціально-гуманітарних факторів у всіх стратегічних концепціях розвитку суспільства;
- 8) формування нових моделей менеджменту в системі інтеграції освіти, науки й виробництва.

Мета створення творчо-експериментальної лабораторії полягає у стимулюванні й використанні інноваційного підходу у всіх сферах життєдіяльності вищих навчальних закладів для згуртування людей з інтелектом і душею, виховання не тільки добрих фахівців, але й аристократів духу, формування принципово нового покоління вітчизняних менеджерів, здатних ефективно працювати у суспільстві економіки знань.

На рис. 1 зображено один із можливих варіантів структури ТЕЛ, в якому виділено п’ять блоків. Перший блок – креативний, який найбільше відповідає завданням інноваційної економіки і покликаний максимально активізувати творчі елементи у навчально-виховному процесі. З огляду на його інноваційну сутність, він передбачає зміну підходів до змісту освіти, структури змісту освіти, форм і методів навчання.

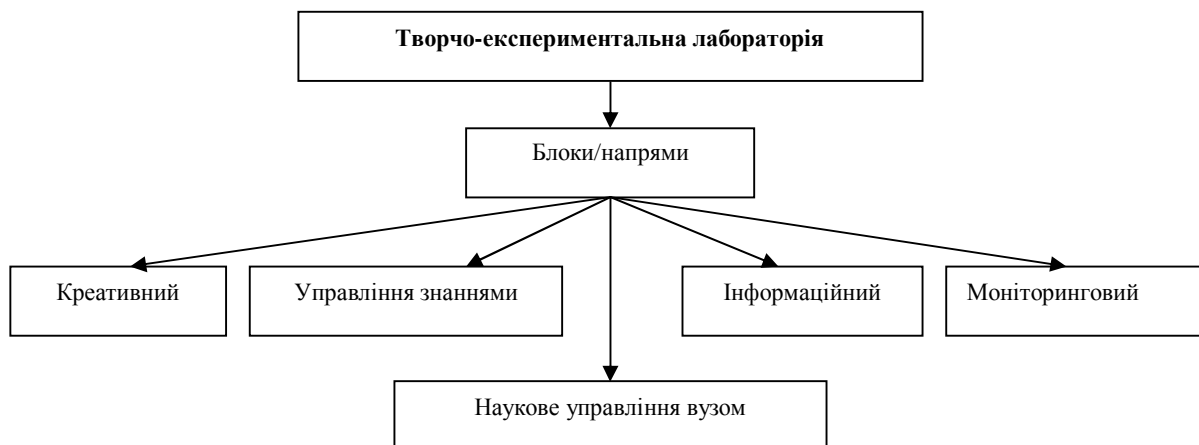

Рис. 1. Структура ТЕЛ

Відповідно до мети, творчо-експериментальна лабораторія повинна виконувати такі завдання:

- 1) об'єднання зусиль творчих людей, спрямованих на підвищення якості навчання, стимулювання інноваційної активності, здобуття нових знань;
- 2) розширення світоглядної функції освіти, підняття ролі духовних принципів;
- 3) заохочення до процесу думання, а не заучування, розвиток активного інтелекту, а не пасивного "споживання" інформації;
- 4) формування організаційної культури вищого навчального закладу;
- 5) шліфування педагогічної майстерності викладачів;
- 6) задоволення індивідуальних освітніх запитів студентів за допомогою варіативної складової навчального плану;
- 7) активна участь у розробленні національної моделі сучасної освіти із врахуванням специфіки національного менталітету та сучасних глобалізаційних викликів.

Ключові елементи креативного блока, тобто напрями діяльності:

- 1) створення вибіркового вишколу(майстер-клас) і створення ділового вишколу (бізнес-клас);
- 2) зміна форм і методів навчання: виїзні лекції, лекції-екскурсії; проблемне навчання; ситуаційне навчання; навчання-співпраця; лекція-прес-конференція; творчі виставки студентів; конкурси творчих тематичних студентських робіт тощо;
- 3) підготовка оригінальних авторських курсів тематично-прикладного спрямування і пропонування їх на освітній ринок як інноваційний продукт;
- 4) введення в навчальний процес істотно нових дисциплін, покликаних допомогти майбутнім спеціалістам швидко адаптуватися до мінливого зовнішнього середовища та вчитися досягати кар'єрного успіху всупереч обставинам, комплексних, наприклад, "інверсологія" (комплексна наука), яка включає елементи методики й психології творчості, майстерності, винахідливості;
- 5) необхідність зміни змісту освіти, які пропонуються у креативному блоці, продиктована певними міркуваннями. Зокрема, педагогічному процесу притаманна ознака поліцентризму, багатоваріантності без претензій на монополію тільки однієї концепції, методики чи технології. Оскільки світ багатогранний, то і його сприйняття різними суб'єктами навчання буде неоднакове, отже, плюралізм навчального процесу зумовлений об'єктивними чинниками.

Зміст освіти об'єднує три важливі компоненти: інформаційно-діяльнісну, комунікативну і рефлексивну. Сучасна система освіти спрямована поки-що на першу складову, яка забезпечує майбутнім спеціалістам одержання професійної інформації як необхідної умови оволодіння різними видами діяльності. Це вузький погляд на суть освіти, який відповідав умовам життя в замкненій системі, але втратив свою актуальність в умовах широкої інтеграції. Сьогодні назріла потреба в реалізації комунікативної складової, завдяки якій розвиваються навички спілкування на будь-якому рівні, що важливо для людей ділового світу – менеджерів, особливо при швидкому поширенні транснаціональних корпорацій. Якщо у майбутніх менеджерів розвивати навички активної комунікації ще в стінах навчальних закладів, то вони значно краще звикатимуть до виробничих умов і не витратять часу на додаткове навчання.

Другий блок – управління знаннями, тісно пов'язаний із креативним, має стратегічне значення, оскільки, як уже неоднаразово відзначалося, знання сьогодні стають особливою цінністю. Метою названого блока є максимальне використання інтелектуальних активів вищого навчального закладу в національній економіці України.

До основних завдань ззначеного блока зарахуємо:

- 1) створення та запровадження механізму дослідження попиту на науково-технічну та інноваційну діяльність вищого навчального закладу;
- 2) формування банку даних про компетенцію персоналу, його індивідуальні здібності, колективну компетенцію на основі "карт знань" чи матриці знань, які можна складати як за функціональною ознакою (менеджмент, маркетинг, фінанси, підприємництво), так і структурною (кафедри, підрозділи закладу);
- 3) формування "золотого активу" на базі інформації про рівень кваліфікації співробітників та творчі ініціативи у структурних підрозділах;
- 4) запровадження способів пошуку нових знань, зокрема, на основі ігрових технологій, які стимулюють пізнавальний процес;
- 5) використання принципу синергетики для створення нових знань (узгоджується із елітними та новими курсами із креативного блока);
- 6) використання символічних систем як методу вивчення, осмислення чогось нового і формування власної уяви про це (узгоджується, наприклад, із курсом "Міфологічна фізика" із креативного блока).

Доцільність використання символічних систем у навчальному процесі пояснюється тим, що символічні системи дозволяють зрозуміти і пережити соціально-фізичний світ, отже, знання із факту свідомості перетворюються на факт буття – створення знання через власне переконання особистості. Наука – це також символічна система і в цьому її тотожність із культурою, де присутні міфи, ритуали, традиції, що впливають на поведінку працівників, розвивають у них особливе відчуття приналежності як до формування цих складових

культури, так і їх використання в організаційній діяльності. У науці ритуали, міфи не так яскраво окреслені як складники символічної системи, але система відчужень задіяна у конституванні смислу соціально-фізичного світу, як і система значень. Отже, форма навчання повинна націлюватися на відчуження. Це, для прикладу, показово під час вивчення багатьох тем із менеджменту. Зокрема, коли йдеться про успіх та кар'єру менеджера, то найкраще цю проблему вивчати в горах, під час сходження на вершину, оскільки, долаючи перешкоди, через власні відчуження приходить усвідомлення, які риси характеру повинна мати успішна людина чи менеджер і як досягнути успіху не тільки на природі, а й в царині бізнесу. Це власні знання та власно-набутий досвід, які мають більшу цінність. Під час такої форми навчання, відбувається одночасне вивчення об'єкта та формується ставлення до нього через власні відчуження. Набуті таким способом знання матимуть не абстрактний, а конкретний характер, а майбутній менеджер буде не просто функціональним керівником, а ефективним професіоналом, здатним вирішувати складні управлінські проблеми та гнучко реагувати на неочікувані обставини. Пропонована форма навчання надасть йому усвідомленого характеру, оскільки свідоме навчання відбувається тільки під час діяльності, і ніякі інструкції не дають усвідомлення. Праця (діяльність) передусім компетентності, а усвідомлена праця дає нові справжні знання, отже, принципом нового навчання має бути усвідомлення, що, знову ж таки, наближує його до культури.

У структурі ТЕЛ доцільно сформувати інформаційний блок, адже, як справедливо відзначається в наукових працях, “для сучасної економічної науки стає дуже актуальним питання дослідження особливостей змін в інформаційному і комунікативному середовищі підприємства та визначення їх впливу на діяльність вітчизняних підприємств на всіх рівнях його систем організаційно-економічного механізму управління” [6, с. 63].

У цьому аспекті основна мета інформаційного блока полягає у формуванні контактів із зовнішнім світом, опанування науки управління часом та розвиток відчуження сучасності.

Основним завданнями цього блока є:

1) максимальне використання інформаційного ресурсу в навчально-пізнавальній практиці студентів та викладачів. Це можна проводити в межах практичних занять із відповідних курсів, коли певну проблему (економічного, політичного, соціально-культурного, чи загальнопланетарного характеру) обговорюють студенти різних закладів через систему Інтернет, а потім узагальнюють і формують банк знань особисто студенти. Це не тільки розвиватиме активне мислення й збагачення досвідом, але й значно стимулюватиме інтеграційні процеси, зокрема наукові, та розширюватиме зовнішні міжвузівські контакти молодих людей, які в перспективі можуть об'єднуватися в асоціативну спільноту на основі спільного бачення вирішення певних проблем. Так формуватиметься нова еліта управлінців, але обов'язково об'єднаних високим рівнем культури, а не тільки інтелекту;

2) пропаганда нової моделі знання і формування іміджу вітчизняних закладів освіти як “законодавця мод” в світовому науковому й освітньому просторі;

3) оптимізація інформаційних потоків у ВНЗ.

Четвертий блок, який доцільно створити у структурі ТЕЛ, моніторинговий, метою якого є динамічне адаптування змісту, технологій й структури системи навчання до змін на зовнішньому ринку завдяки відстежуванню процесів, тенденцій та закономірностей розвитку суспільства. Основними напрямками діяльності цього блока є технологія моніторингу, що охоплює рівні: управлінський, педагогічний, автотестування; етапи: змістовий (діагностика освітньої системи загалом); оцінювально-результативний (аналіз виявлених проблем); корекційно-аналітичний (формування програм коригувального характеру); адміністративний (прийняття управлінських рішень). Цей блок покликаний узгоджувати попит і пропозицію на ринку праці, забезпечувати взаємозв'язки між наукою, виробництвом і освітою, своєчасно здійснюючи підготовку працівників нових професій відповідно до ринкового попиту.

П'ятий блок повинен забезпечувати наукове управління вищим навчальним закладом, мета якого – моделювання діяльності закладу за різних сценаріїв розвитку суспільства. Ключові напрямки діяльності цього блока спрямовані на виконання двох основних стратегічних завдань, а саме: формування моделей, які стосуються усіх аспектів життєдіяльності вишу (модель навчально-виховного процесу, інформаційного забезпечення, формування іміджу закладу та його організаційної культури, науково-методичного забезпечення, фінансово-економічної діяльності, викладача-куратора, правового забезпечення функціонування закладу тощо) та обґрунтування доцільності існування структурних підрозділів на основі функціонально-вартісного аналізу й їхньої участі у вирішенні проблем навчального закладу.

Оскільки творчо-експериментальна лабораторія буде новою інноваційною структурою в межах навчального закладу, то необхідно розробити її нормативно-правове, організаційно-інституційне та фінансово-економічне забезпечення. Подальший алгоритм формування ТЕЛ передбачає: інформаційне поширення ідеї серед працівників вищого навчального закладу із широким обговоренням доцільності її створення в даному закладі; створення програми діяльності ТЕЛ; формування структури та розподіл функціональних блоків чи напрямків діяльності ТЕЛ; підбір кадрового потенціалу із високим рівнем духовності, креативності, інтелекту; відбір студентів за попередньо встановленими критеріями; налагодження контактів із іншими інноваційними структурами України (технопарками, центром інновацій та трансферу технологій в системі Міністерства освіти і науки України); залучення ТЕЛ до пріоритетних інноваційних проєктів на державному та регіональному рівнях.

Творчо-експериментальна лабораторія повинна тісно співпрацювати із інноваційними підрозділами, які інноваційно налаштовані підприємства повинні створювати в своїй структурі і об'єднуватися в нові інноваційні центри знань. Отже, інноваційність навчання доповнюватиметься інноваційністю управління.

Інноваційність управління проявлятиметься у:

- переході від функціонального стилю роботи до партнерського;
- переорієнтації на командну форму організації праці;
- розвитку самоменеджменту як наслідок еволюції свідомості.

Еволюція форм і стилю управління має системно-циклічний характер – від виразно децентралізованого на основі одноланкової форми управління, до чітко централізованого, на основі багатоступеневої форми і послідовного повернення до одноланкової, але на якісно іншій основі.

Переорієнтація на командну форму організації праці як нового стилю управління можлива в руслі трансформації індивідуального навчання в колективне, коли ментальні модули формування компетентності в межах вищої школи знайдуть своє продовження в ментальних моделях команд на виробництві. Індивідуальне навчання повинно сьогодні доповнюватися і продовжуватися у формі колективного навчання, що обов'язкове для підприємств, які формують свою стратегію розвитку на основі знань. Колективне навчання можливе за умови визнання цінностей підприємства більшістю персоналу командного стилю співпраці, тобто, в середовищі демократичної та однорідної організаційної культури. Над проблемами колективного навчання західний науковий світ давно працює, узагальнюючи принципи такої природи здобуття та розширення професійних знань [4, с. 82–83]. До таких принципів зараховують: формування колективних одиниць (команди і організації); спільні дослідження; колективні цінності й установки; колективний інтелект; розуміння тривалості процесу навчання; співробітництво і альянси. Колективне навчання передбачає колективну взаємодію членів команди, здатної продукувати ефективну компетенцію та знання. У даному випадку йдеться про компетентні команди, які сформуються за умови інтеграції ТЕЛ із інноваційними підрозділами на підприємстві і утворення новітніх центрів знань (рис. 2).

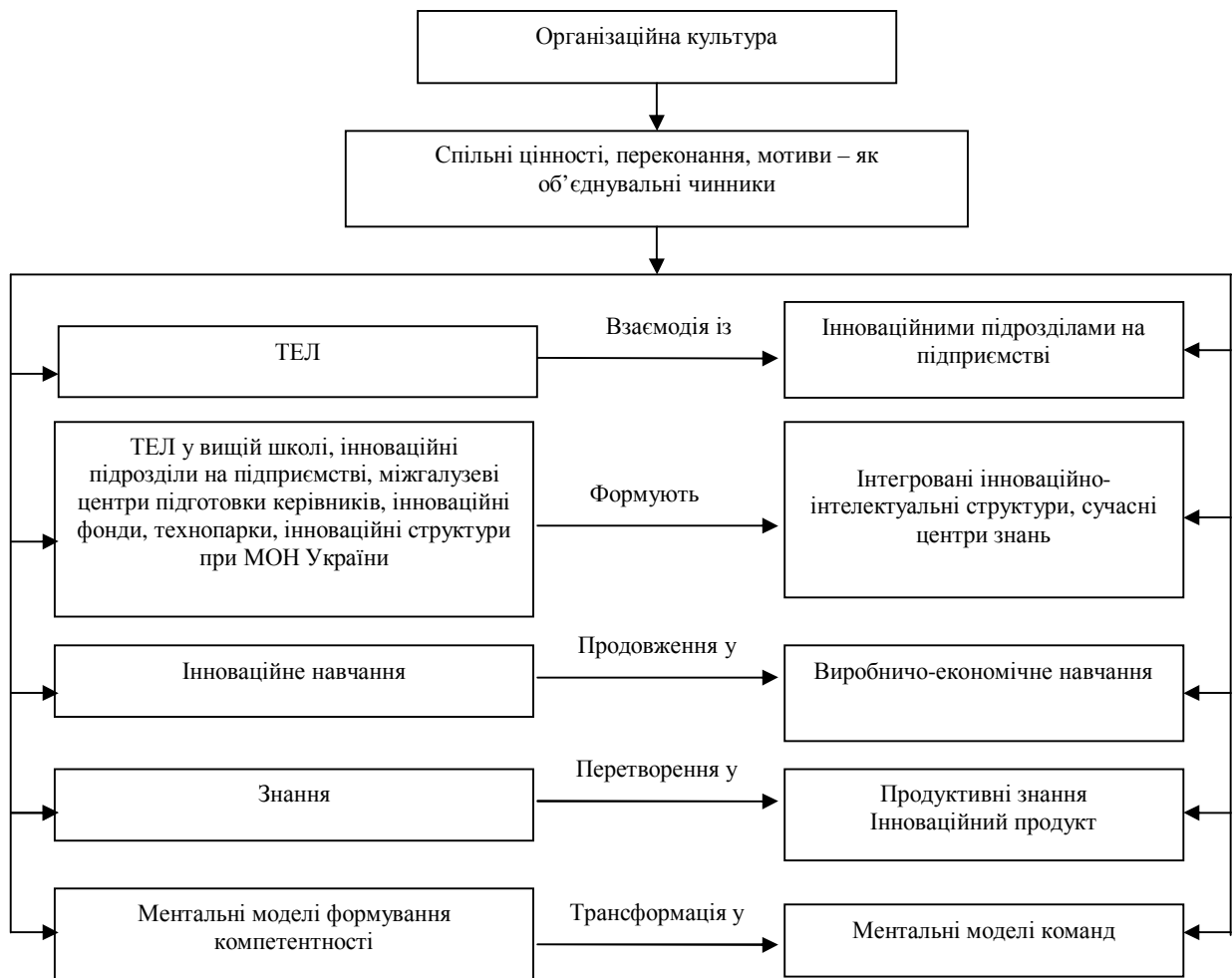

Рис. 2. Взаємодія інтегрованих інноваційно-інтелектуальних структур на засадах організаційної культури
Джерело: власна розробка автора

Набуті у ТЕЛ вищої школи знання на рівні підприємства перетворюються у продуктивні знання, тобто стають інноваційним продуктом підприємства, підвищуючи його інноваційний потенціал, а ментальні моделі

компетентності окремої людини стануть надбанням колективу підприємства, формуючи ментальні моделі команд як нової форми співпраці й управління.

Ментальні моделі команд – це групи співпрацівників, об'єднані спільним баченням вирішення проблем, розумінням процесів завдяки рівноцінним індивідуальним знанням, які у виробничих ситуаціях набувають колективного характеру. У таких командах чітко визначені роль і завдання кожного у вирішенні проблем відповідно до рівня компетентності.

Наявність на підприємстві компетентних команд сприяє формуванню “доброго корпоративного духу та організаційної культури, що має істотне значення у навчанні та переборенні опору змінам. Члени команди, так звані “робітники знань”, повинні знайти своє місце на кожному рівні організаційної ієрархії. Вони мають велике значення в сфері придбання знань, її розповсюдження, розвитку, колективного та організаційного навчання” [1, с. 53].

Висновки

Еволюційні процеси в світовому масштабі створюють сприятливі можливості для інноваційного розвитку, який повинен мати комплексний характер і відбуватися в руслі гармонізації партнерських відносин між усіма інституціями суспільства на основі інтеграції мислення, навчання й управління. Реалізація моделі інноваційного розвитку уможливилася завдяки спільним зусиллям і співпраці закладів освіти, науки, виробництва та за наявності цілеспрямованої державної політики й наполегливої ініціативи самих підприємств. Інноваційний процес починається із формування інноваційного мислення, яке закладається у стінах навчального закладу, і продовжується безпосередньо на виробництві, де набуті у вищій школі знання трансформуються у інтелектуальний актив підприємства. Для забезпечення безперервності перебігу інноваційного процесу та його ефективності необхідна тісна взаємодія освіти, науки, виробництва шляхом створення сучасних центрів знань, первинною ланкою яких повинна стати творчо-експериментальна лабораторія у навчальному закладі. Створення ТЕЛ покликане змінити підходи до змісту й суті навчання, яке сьогодні не відповідає викликам часу і не закладає реальної основи для інноваційної активності вітчизняних підприємств.

Перспективи подальших досліджень

Оскільки інноваційні процеси набуватимуть розмаху, охоплюючи всі сфери суспільства, то подальші дослідження доцільно продовжувати в напрямі зміщення акцентів із теоретично-концептуальних питань до прикладних аспектів. Зокрема, потребують глибокого опрацювання питання механізму взаємодії ТЕЛ із іншими інноваційно налаштованими інституціями, питання юридичного статусу цих утворень, розподілу повноважень, джерел фінансування, узгодження із чинним законодавством, а також проблеми оцінювання ефективності функціонування інтегрованих інноваційно-інтелектуальних утворень, тобто новітніх центрів знань.

1. Бенсік А., Богнар К. Критерії успіху діяльності організації, яка базується на знаннях, або необхідність зміни стилю управління / А. Бенсік, К. Богнар // *Проблеми та перспективи управління в економіці*. – 2007. – № 2. – С. 50–59. 2. Вовканич С.Й. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєвомісткій економіці: концептуалізація понять / С.Й. Вовканич, Л.К. Семів // *Регіональна економіка*. – 2007. – № 4. – С. 7–19. 3. Геєць В. Соціогуманітарні складові перспектив переходу до соціально-орієнтованої економіки в Україні / В. Геєць // *Економіка України*. – 2000. – № 2. – С. 4–12. 4. Джерард П. Ходкінсон. Компетентная организация: психологический анализ процесса стратегического менеджмента / Ходкинсон Джерард П., Сперроу Пол Р.; пер. с англ. – Х.: из-во Гуманитарный центр. – 392 с. 5. Кузнецова Н.Б. Кадри інноваційного типу: сутність, значення та особливості формування в умовах розвитку інноваційної економіки / Н.Б. Кузнецова // *Актуальні проблеми економіки*. – 2009. – №6(96). – С. 115–121. 6. Ляшко Д.Ю. Теоретичний огляд інформаційного та комунікативного середовищ функціонування підприємств / Д.Ю. Ляшко // *Академічний огляд / Academy Review*. – 2008. – № 2. – С. 63–68. 7. Ревуцька Н.В. Формування концепції інтелектуалізації бізнесу в сучасній парадигмі управління // *Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць*. – Спец. Вип.: *Економіка підприємства: теорія і практика*. – Ч. II. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 543–548.